

RECERCA

61

ENTREVISTA A DAVID FERNÁNDEZ

Fra Josep Manuel Vallejo

ENTREVISTA A DAVID FERNÁNDEZ

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

David, tu ets periodista, vas estudiar Ciències Polítiques. ¿Estàs vinculat a alguna publicació?

A «La Directa», un setmanari dels moviments socials. És periodisme alternatiu, no tant perquè escollim aquests temes sinó perquè en altres mitjans no surten. Si sortissin, tractaríem temes més oberts, però mentrestant cobrim el que considerem un buit informatiu.

Em va agradar molt l'entrevista que et van fer a Vilaweb, per la manera com responies. ¿D'on treus aquesta calma que sembla zen?

Deu ser cosa de la meua mare, cultural, òbviament. Sempre calma. Silencis i calma. Suposo que és un valor en si mateix. Amb aquesta política tan histriònica que tenim, a vegades, amb tanta agressivitat i testosterona masculina... Ma mare és la major responsable que estigui on estic, encara que ella no ho vulgui reconèixer.

La teua vocació política, ¿d'on et ve?

És una pregunta que m'han fet algunes vegades. Hi ha una part d'itinerari personal. La meua primera politització és el meu avi Saturnino que va estar a la presó un temps amb dues condemnes a mort commutades. Quan jo tenia deu, onze, dotze, tretze anys, em cantava «¡Ay, Carmela!» I m'explicava què havia significat per a ell la República.

Ell era de Lleó, de tradició comunista republicana molt respectuosa. Sempre deia que Jesucrist era el primer comunista. El meu pare li deia: «No li expliquis aquestes coses». Per al meu pare, el seu pare va ser la figura absent a la infantesa. El meu punt de politització primerenca és la que m'explicava el meu avi amb qui comentàvem molt la realitat política. Venia a les tardes a casa, quan tornava de l'escola, i et feia un «speech» del que havia passat durant el dia.

A finals dels vuitanta, principis dels noranta, la meva primera manifestació va ser contra la primera guerra de l'Irak. A partir de llavors, vaig anar entrant, amb una inquietud o preocupació davant la injustícia, quan prens consciència del món on vius.

A partir d'aquí, en diferents etapes, en la més juvenil estàvem convençuts que canviaríem el món d'un dia per l'altre, i ara veus que és una llarguíssima marató inacabada i inacabable, segurament. I ara estem en aquesta consciència que haurem d'estar tota la vida netejant els vidres, regant les plantes i curant les ferides.

Després, aquí a Gràcia mateix. Jo no sóc militant de la CUP. L'única vegada que he estat en un partit polític va ser amb les joventuts comunistes, al local de l'antic PSUC, al carrer de la Perla de Gràcia. I allí vaig tenir una segona experiència que em va marcar molt en tots els sentits, que és amb l'Amical de Mauthausen i els supervivents dels camps nazis. Hi vaig veure una entesa moral, malgrat tot, i una convicció ètica i política que em va marcar.

He conegut gent d'una fusta política i humana que m'ha impressionat molt, com la Isabel Vicente, el Pere Mariné...

Nosaltres som una generació una mica estranya. Tinc 40 anys justos. Som de la primera escola pública, i ens van educar una mica en l'amnèsia del cicle polític recent. I de sobte, al carrer, comences a descobrir la història del país, la història que s'havia amagat. La Transició també era un pacte de silenci i d'oblits, però una cosa és que passis pàgina a la història i l'altra és que ni la puguis llegir.

Vaig sortir aviat de l'espai del PCC, vaig aprendre moltes coses, és veritat, però me'n vaig anar molt ràpidament cap els moviments socials. Eren les noves formes d'activació política.

¿Havies estat a algun Ateneu de Gràcia?

Sí, a «La Torna». Encara en sóc el president, però perquè som uns mandrosos i no canviem els Estatuts, perquè fa vint anys que ho sóc i ja hauríem de canviar. Sembla un càrrec vitalici.

Al final, un es polititza a cops de realitat. La realitat t'interpel·la i pots mirar cap a una altra banda o pots implicar-t'hi. I també fa l'entorn i els amics. Amb molts companys de l'institut encara avui seguim compromesos.

Després arribà la Barcelona convulsa, el cinema Princesa, la coincidència antimilitarista, la negativa a fer el servei militar obligatori, la primera condemna per negar-nos a fer el servei militar obligatori, la SEAT, el sindicalisme... Vaig treballar a la SEAT dos anys, a planxisteria. Vaig anar a Guatemala, també.

I al 2003 hi ha una nova descoberta, el cooperativisme, que és com traduir els legítims anhels juvenils per viure la vida pràctica en fets en la vida quotidiana. I em va descobrir la importància de la quotidianitat i dels fets i que, al final, l'únic territori realment que tenim per construir justícia és la vida quotidiana, i és la realitat concreta. I, això, amb aquesta doble dualitat de periodisme i cooperativisme.

I al 2012, per un accident «biopolític», em vaig trobar al Parlament. Deu dies abans de les eleccions em van preguntar si volia ser cap de llista, i em van donar vint-i-quatre hores per rumiar-ho. M'havia identificat amb la CUP, si no no hagués dit que sí. M'identifico molt amb el projecte polític que significa i dignifica.

Però parlem d'objectius molt llunyans, de canviar el capitalisme... I, per altra banda, dius que a través de la quotidianitat de les cooperatives...

Sí, un peu a l'horitzó i un peu a terra. És un plantejament per consciència política, que el món és meitat ficció i meitat infàmia. Agafes les dades de les desigualtats socials, de pobresa, de destrucció del medi ambient, i estem entrant en una deriva... La NASA, en el seu informe del març de 2014, diu que la civilització com la tenim entesa ara està en crisi de col·lapse, per col·lapse ecològic, per desigualtats socials, i per una lògica d'avarícia i cobdícia que té tenallades les elits mundials. I cal introduir elements que alterin o modifiquin.

Des d'aquesta perspectiva, venim també de les lluites contra la globalització, que a Barcelona van ser importants. I aquest anticapitalisme

antropològic sobretot, i ètic, després l'intentem traduir a un programa polític. És complicat també al segle XX. També les esquerres tenen els seus errors i els seus horrors i les seves derives d'utopies absolutes que tots sabem com van acabar, amb el Gulag o amb l'estalinisme... S'ha de repensar tot. Aprenem dels errors, lluitem contra els horrors. Però és aquesta lògica de combinar els somnis amplis i agosarats i la realitat com a únic terreny on cultivar-los. Sabem que el camí és llarg.

¿Com es garanteix l'honestedat i l'honradesa dels qui agafen el poder?

És molt complicat. La CUP gestiona quatre Ajuntaments, i té regidors. I a la cooperativa on treballa enxarxem 600 entitats, i es gestiona un capital de 35 milions d'euros, que no és poc. Tenim una certa aversió al poder. La por al poder del poder. I, per tant, ¿quins mecanismes desplegues per evitar-ho? Hi ha una cosa que és latent i permanent, que la condició humana és capaç del terrible i del sublim, per dir-ho així. Aquesta és l'argila de la que estem fets. Però tu poses dispositius. En el cas de la CUP diem d'escollir els més honestos i tractar-los com els més lladres. Aquesta és la lògica. A la CUP fem una sola legislatura, tenim un salari limitat a 1400 euros mensuals amb 14 pagues, i no podem tenir més d'un càrrec. Partim d'una lògica que li diem «zapatista», en homenatge a les muntanyes del sud-est mexicà, que és la lògica de la piràmide inversa. Nosaltres som una piràmide inversa i estem a baix de la piràmide, no estem a dalt. No és una lògica jeràrquica, vertical, pròpia del poder, sinó que simplement portem un projecte col·lectiu.

Això, ¿què implica? La democràcia és molt cara i és molt lenta, perquè el procés per decidir també és molt lent. A vegades es queixen que els de la CUP no diem res, i és perquè ho estem debatent. També està bé una mica de calma i de «slow life», de pensar les coses, de reflexionar, en aquests temps tan accelerats, on l'autopista de la informació va tan de pressa.

No obstant, tot té els seus riscos i les seves forteses. El sistema assembleari és el menys dolent que hem trobat nosaltres, però també hi ha lògiques de poder dins d'una assemblea, persones que xerren més, persones que se senten que la gent els confereix una mica de poder... L'assemblea és un model que garanteix perfectament la democràcia en estat pur, que d'entrada confereix a tothom veu i vot i el dret de participació política directa. Però és complicat. Penso que el pes cultural, els valors compartits, és el que et dóna garanties de poder procedir amb honestedat. És veritat que als moviments socials, en aquests 25 anys d'activisme, ha passat tanta gent que també hem trobat casos tristos. Quina és la diferència? Que els trobes de seguida. Hi ha sistemes de control més àgils i més transparents. Tota dinàmica de corrompre, moltes vegades va acompanyada del sigil, del silenci, del secret. En els espais col·lectius, màxima transparència.

Castoriadis, que dirigia «Socialisme o barbàrie» a Grècia als anys 60, ho deia. La utopia de la transparència també és una utopia absoluta. Tots som translúcids, en el fons. I els conflictes personals o col·lectius ens interpel·len per dins, que és per on ens sacsegen, i per fora, però l'important és l'honestedat, poder dissentir, parlar, consensuar i debatre. Però és complicat. Fins i tot és més complicada la corrupció després de la confiança. També la corrupció es basa en això, moltes vegades: abusar de la bona fe de les persones. Però penso que la lluita contra la corrupció no és un debat policial i judicial, és un debat ètic i cultural fonamentalment.

La coherència és complicada. Te l'has de batallar cada dia. Howard Zinn, una persona entranyable, autor teatral, deia: «Al final, en cada gest te la jugues i en cada gest demostres uns valors o uns altres».

No és el mateix sortir de casa i tancar els ulls quan veus que la família del costat està sent desnonada, o quedar-te i intentar aturar-ho. I no és el mateix sentir crits d'una pallissa de violència masclista a prop de casa teva i no fer res o fer alguna cosa. Te la jugues en cada gest. És molt estressant, però és l'única manera. I al final, fer-ho junts.

El teu avi és un dels teus referents. ¿Tens algunes altres persones que siguin per a tu models ètics o socials?

Sí, per suposat, hi ha gent que ens omple per dins. El pare del Guillem Agulló, per exemple, un noi que fou assassinat a Burjassot el 1993 per l'extrema dreta. Era d'un moviment antiracista. Jo no els coneixia. Al pare, el vaig conèixer després, en una llarguíssima lluita contra l'oblit i contra la impunitat de l'odi de l'extrema dreta.

En l'àmbit de l'honestedat periodística he tingut molta relació amb el País Basc, complex i convuls, però vaig treballar a la redacció més lliure que, segons la meva opinió personal, he conegut mai, sota la batuta del Pepe Rei, periodista que va ser molt criminalitzat i estigmatitzat pels governs del PP. Va estar tres cops empresonat, mai condemnat. Estudiava casos de narcotràfic, de corrupció...

I després els simbòlics i els culturals que t'acompanyen. Això sí que és un còctel. Et pots trobar des de l'Ovidi Montllor, fins a Chesterton, fins a Hannah Arendt... Chesterton, amb aquest anticapitalisme catòlic, és curiosíssim. He après molt dels clàssics i d'això sí que té la culpa la meva mare.

La meva mare em tirava llibres del Paulo Freire pel cap quan era petit, sobre la pedagogia de l'oprimit... La meva mare va començar a treballar a un Ajuntament molt joveneta, amb vint anys, a Getxo, al País Basc, després es va casar i va sortir immediatament del mercat laboral i, per tant, ha sigut mestressa de casa, fonamentalment, i poeta, en les seves estones lliures. Ha publicat cinc llibres.

I referents polítics molt vinculats a un marxisme molt heterodox. Hi ha referències també transversals. Poc dogmàtic i poc sectari. Aprens

moltíssim de molta gent. Però els autors russos de literatura m'han influït molt: Tolstoi, Dostoievski, Chejov sobretot. Al final, en els clàssics és on trobes l'entrellat no resolt de la vida, per dir-ho així.

¿Com et situes respecte al cristianisme?

Recordo que quan érem joves denunciàvem el poder de l'Església... I amb el temps, jo he après moltíssim dels cristians de base. Tot ho vas descobrint en la vida. En l'àmbit de la lluita pels drets humans he après moltíssim de l'Associació dels Cristians per l'Abolició de la Tortura (ACAT), amb la Montserrat Munté, i era una època, l'any 93 o 94. Quan ningú no ens escoltava, ells van estendre la seva mà... Com sota Julia García Valdecasas, per exemple, entre el 96 i el 2003, vam tenir més de dos mil detencions com a moviments socials de Barcelona; no eren les detencions del franquisme, però tu ho vivies com un fet repressiu greu. Vam tenir set denúncies greus de maltractaments i de tortures, de brutalitat. I l'ACAT van ser els únics que ens van ajudar, en aquell moment, quan ningú no ens feia cas.

Tinc un gran respecte per la Teologia de l'Alliberament, a Leonardo Boff. Fa poc, al Parlament, per pura convicció ètica i moral, vam fer un record als jesuïtes, també, d'El Salvador, Ellacuría, Montes... amb tot el que significaven.

Jo sóc ateu, però tinc molt respecte per l'espiritualitat i per com viu cada persona. Penso que cada religió és això, al final, com es relaciona cadascú amb el món. Amb el tema del poder, no estem d'acord amb la Santa Seu. Tenim les propostes més laiques de l'esfera pública i institucional, però des de la perspectiva personal, amb molt de respecte.

He hagut de tenir, afortunadament, converses amb la comunitat musulmana, per exemple, que viu a Barcelona. Em falta encara molta formació en història de les religions. De fet, el primer bateig polític que ens van fer, quan vam entrar en aquesta aventura al 2012, als de la CUP ens deien els «fraticellos». Ho deia l'Antoni Puigverd a La Vanguardia, quan tothom es preguntava què era això de la CUP. I abans d'entrar al Parlament, era la setmana abans de les eleccions, el Puigverd ens anomenava els «fraticellos de la CUP», per l'austeritat i molts altres principis.

Amb totes les contradiccions, perquè la vida està feta de contradiccions, Déu n'hi do les frases del Papa Bergoglio. Nosaltres les utilitzem molt. Des de la tragèdia política de Lampedusa, perquè Lampedusa és una tragèdia política, és a dir, hi ha fets polítics al darrera que no expliquen, a les lectures que ha fet sobre el capitalisme senil que estem vivint.

Sempre que vaig a Vallecas, que hi vaig molt, em paro a Entrevías, vaig a les misses de San Carlos Borromeo i sempre em sorprenen, des del respecte. Em fa gràcia que tinguin el sant girat, el tenen castigat perquè no funciona la cosa.

I també, quan estudies la història, t'adones que el moviment obrer d'aquest país és molt difícil d'entendre sense la HOAC, la JOC. Per twitter segueixo moltíssim la HOAC, segueixo els quaderns que fan Cristianisme i Justícia, que em semblen molt interessants.

¿Coneixes la Teresa Forcades i l’Arcadi Oliveres?

Sí. L’Arcadi em va prologar un llibre, i està entre els responsables que jo sigui on sóc. Era professor d’economia mundial a l’Autònoma. Ara se’n parla molt, però l’any 93 o 94 entrar a la Facultat i trobar-te un discurs crític que sortís del pensament únic en matèria econòmica, era insòlit. Em vaig entendre moltíssim amb l’Arcadi. Fa poc vaig estar a sant Benet i ens vam trobar amb la Teresa per parlar una mica de tot. Penso que el diàleg i el respecte són imprescindibles. No he conegut militants més de pedra picada ni activistes més compromesos contra l’exclusió i contra la pobresa que els cristians de base. I encara avui.

I de Jesús de Natzaret, ¿què en diries?

Tinc una formació molt laica. No he fet el catecisme ni res. Diria, en primera instància, que va fer fora els mercaders del temple. La Bíblia, com a text històric, explica moltíssimes coses que estan passant avui. Moltes vegades cito els Evangelis. L’evangeli segons sant Lluc és l’explicació actual a la crisi en molt poques paraules. Però visc molt condicionat per la figura de Jesús de Natzaret que em transmetia el meu avi, per la frase aquella que em deia: «És el primer comunista de la història». El primer que intenta fer és que el Regne del Cel sigui una mica a la terra. És una figura a la que pots acostar-t’hi des de diferents vessants, des de la històrica, antropològica, teològica..., però és una figura indispensable a la història de la Humanitat. Em fixo més en la figura de Jesús de Natzaret que no en determinats poders eclesials o determinades congregacions que han acumulat un poder bastant absolut.

Em sembla inspirador. Hi ha molta gent que em pregunta si sóc cristià. No ho sóc, però tinc valors molt compartits, això sens dubte.

Parteixo d’una consciència personal molt crua de la realitat del món i em causa neguit i una certa desesperació. La realitat, com la veus, és la que t’activa. I, a partir d’aquí, tot optimisme, però la consciència de com està el món, la faig en paràmetres bastants durs i bastants crus.

De fet la Bíblia, al Deuteronomi i als Profetes, privilegia els pobres, les vídues, els orfes, critica els rics... I Jesús és un home que se'n va amb els marginats, amb els pobres, amb els que no compten.

Això sí que enllaça amb lògiques compartides i no només amb valors ètics i culturals, sinó amb valors polítics també. Hi ha un missatge d'una figura com és Jesús de Natzaret, que pot significar i dignificar. Després t'adones com han abusat les religions en general. Cal tornar a l'origen. I el missatge de Jesús de Natzaret per a mi és vigent, amb molt sentit. El posaria al costat de tantes altres persones compromeses amb la justícia social, amb una forma d'entendre la lluita amb els més vulnerables, exclosos, amb els que més pateixen la injustícia i la pobresa. Em sembla que això és indiscutible.

Jo sóc de debats, del debat interreligiós entre diferents confessions. Penso que s'ha d'avançar. Al Raval van detenir onze persones, que eren Tabligh, un corrent de l'Islam molt pacífic, i els acusaven i els vinculaven al yihadisme. Hi havia onze famílies absolutament descol·locades. No hi tenien res a veure. I a partir d'aquí passes de l'estigma de l'Islam a saber que el professen mil tres-cents milions de persones, que hi ha molts islams

diferents. És molt més complex que el missatge reduït, pervers, simplista i simplificador que ens fan entendre els mitjans de comunicació.

Tu vas citar Lleó XIII en el discurs inaugural. ¿Coneixes la Doctrina Social de l'Església?

Sí, i tant, que la conec. Vaig citar a Agustí d'Hipona i vaig citar la *Rerum Novarum* al debat de política general de l'any passat. Primer perquè el títol evocava un moment polític a Catalunya, les coses noves, les coses que han de venir.

De fet, va ser el marxisme el que va ensenyar l'Església el tema del treball i dels obrers. I Lleó XIII va recuperar aquell discurs i va fomentar la Doctrina Social. Però va ser gràcies al marxisme.

El meu avi sempre parlava també de Joan XXIII, el Papa bo. Era aquesta connexió precisament entre marxisme i cristianisme, que moltes vegades s'ha vist. Simon Weil, primer comunista i després mística, va acabar sent cristiana sobretot decepcionada per les utopies absolutes. És una figura molt interessant.

Bergoglio també ho ha dit. Deia que el marxisme i el cristianisme es disputen un mateix espai.

Sóc molt conscient de la Doctrina Social de l'Església, que l'Església no és una cosa blanca i negra, tots iguals, monotemàtica i monocolor. I Déu n'hi do també a casa nostra, pots anar fins a Xile, si vols, i hi ha l'Alzina assassinat per la dictadura. Per a mi són reflexos d'on emanen moltíssima força, i he après moltíssim d'aquestes actituds vitals. I més en el context actual on la pobresa i les desigualtats estan a l'ordre del dia. I, a més, amb un factor diferencial que encara ho agreuja tot més, moralment parlant, perquè no en som conscients. Tot sistema de poder es fonamenta en la por o en la ignorància o en alguns interessos. I avui la ignorància ja no serveix com a recurs. Serà la por o seran els interessos creats, però la ignorància... Tots sabem que la Mediterrània és una fossa comuna on en els darrers vint anys han mort milers de persones cercant una vida millor. Lampedusa és en el 2013, però Portopalo és al 1996 i moren tres-centes persones.

Tots sabem que la fam és evitable i, malgrat tot, noranta mil persones moren de fam cada dia. El món és boig. Amb molts cristians de base compateixo inquietuds, anhels i esperances.

Segons diuen, estàs enamorat de l'esperit marxista. Jo sóc més gran i quan estudiava, tots érem marxistes. Però ara toca fer una mica d'autocrítica, perquè també s'han fet moltes bestieses.

Absolutament. Un error és quan jo agafo el metro i m'equivoco de direcció. Un horror és una altra cosa. En nom del comunisme i del socialisme s'han fet autèntiques atrocitats i barbaritats. Hi ha hagut també un marxisme escleròtic que, com a dogma, s'ha reiterat i repetit. El nostre marxisme és molt més heterodox i poc hegelianà. Podem construir justícia, podem construir ètica amb un pensament més just i molt més solidari, però aquell concepte del progrés com a motor de la història tan hegelianà, penso que s'ha de revisar, perquè ens ha dut on ens ha dut. Hi ha degradacions del propi marxisme en nom de les utopies absolutes. Per una banda, els horrors de l'estalinisme, per dir-ho així, i per l'altra, cal mirar el marxisme com una forma d'interpretar i de llegir la realitat en base a les lògiques econòmiques del capital. Oblidar-se d'això també és un greu error. Això ens ha portat a unes socialdemocràcies que han acabat fent unes gestions absolutament perverses.

Cal exigir un marxisme crític i autocrític. I una cosa és la revolució de la primavera dels pobles, del 1848, i el manifest comunista i Marx i Engels, i una altra cosa és que estem al 2015, i han passat moltes coses que cal actualitzar. Per tant, un marxisme molt heterodox, més com a mètode d'anàlisi que com a doctrina (en el sentit negatiu del terme, d'ideologies absolutament tancades, maniquees, obsoletes...). Sí que per moments reviu aquest marxisme, aquest simplisme, aquestes lògiques binàries de pensament, un pensament perillós sempre.

Hi ha una tradició política molt existent a casa nostra, que és l'anarquisme, en la seva vessant no estigmatitzada. El que va significar en el sentit de l'autonomia personal i individual, en el sentit dels valors de la cooperació, de l'autogestió, del suport mutu, de la reciprocitat, dels

ateneus, del lliure pensament, tot aquell cicle autònom que entre el 1875 i el 1939 fan un viver cultural i polític a Catalunya molt i molt interessant i que és un espai d'autonomia social. Recomano un llibre molt bonic, que és «L'orquestra roja», de Gilles Perrault, que explica perfectament què és l'estalinisme.

La por al poder del poder. En l'exercici de la pròpia responsabilitat personal i col·lectiva, ¿com evitar-ho? Avui és una ceguera no reconèixer les autèntiques barbaritats en l'ús polític pel poder. No hi ha canvi possible sense el canvi personal. I, la nostra pròpia vida quotidiana és l'únic territori alliberat del que disposem. A partir d'aquí, la prèdica de l'exemple, que deu tenir alguna cosa a veure amb el cristianisme, segurament.

Però la història és més complexa, la fan els vencedors. Un bon llibre per entendre la condició humana és «L'home sense rostre», de Markus Wolf, que era el cap dels serveis secrets de la RDA. Cal aprendre de la història, saber per què ha passat allò, saber com s'arriba a la barbàrie de l'estalinisme, a la liquidació física, a crims industrials, en cadena. ¿En nom de què? D'una cosa superior. Molt de compte! De fet, en la nostra història recent, les Comissions Obreres, el marxisme, el comunisme, van fer una mica més justa la societat perquè eren un contrapoder al capitalisme.

Jo em defineixo comunista antropològic, també polític. Sí, em defineixo com un comunista llibertari, fruit també de les experiències dels estats que s'han definit com a comunistes, i dels seus fracassos, i dels seus horrors. És veritat que quan hem insistit tant en denunciar el capitalisme, era per la consciència d'un món embogit. Els mercats enfonsen o puguen països.

Avui estem en un context internacional, i veiem coses com l'ISIL, més mediatitzades, però també passen coses a Àfrica, que deixem oblidada, i que són barbaritats polítiques i tragèdies humanes.

La crisi, per a nosaltres, no és conjuntural d'aquests cinc anys. Nosaltres som una generació en crisi. Nosaltres coneixem la precarietat laboral, coneixem les dificultats per accedir a la vivenda, i això que som de classe mitjana. I ho coneixem a principis dels 90. És a dir, quan surts de la Universitat i t'has d'incorporar al món laboral i t'incorpores amb unes condicions... El mileurisme no és d'ara. Nosaltres ja ho hem patit des de fa vint anys. I els que no teníem xarxes familiars amb patrimoni, encara que petit..., vivim de lloguer a Gràcia en un pis de trenta metres quadrats. Per tant, una consciència compartida i pensant en tota la societat. Algú haurà de pagar les pensions dintre de vint o trenta anys. Estem en un món absurd. La crisi, cinc mil tres-cents milions de retallades en quatre anys. ¿És molt o és poc? Depèn amb què ho comparis. El frau fiscal català anual són setze mil milions d'euros. En aquests quatre anys els interessos del deute dels mercaders que hem de fer fora del temple, és de nou mil cent trenta milions d'euros. El rescat de les caixes catalanes ha costat quinze mil milions d'euros. Per tant, una lògica de rampinya i de saqueig ordida fa molt de temps, a finals dels 70, amb Reagan i Thatcher, amb l'Escola de Chicago que tenia per objectiu rebaixar les condicions de vida i de treball de la majoria social. I per contra, com bé deies, el comunisme, el sindicalisme, la militància comunista que per a mi és molt diferent d'un estat que es defineix socialista per les experiències fallides durant la guerra freda, és molt diferent.

La democràcia i el capitalisme, malgrat el que ens vulguin vendre oficialment, no van precisament de la mà i tenen una relació dialèctica molt dura, molt contradictòria i molt enfrontada. La pregunta al final és: ¿Quanta democràcia aguanta el capitalisme?

**I vosaltres, des del Parlament, ¿creieu que podeu fer alguna cosa?
¿Com et sents al Parlament?**

Com un pop en un garatge. En un palau de poder formal, davant d'una litúrgia que no és la nostra, enmig d'una aristocràcia política (ho dic amb tot el respecte, però és així). Ja fa temps que tenim vides no paral·leles sinó molt allunyades, perquè al final la classe política d'aquest país també té uns circuits de poder. Es pot demostrar també amb els regidors de Barcelona, que la majoria viuen a Sarrià-Sant Gervasi. Sempre diem que vivim com a Matrix: un escenari on combaten realitat i ficció i on nosaltres permanentment hem de prendre píndoles vermelles per no perdre el sentit de realitat.

Som conscients que els canvis comencen a altres llocs. De fet, nosaltres sempre hem dit que a la CUP, com a projecte polític, estem per la recomposició o reconstrucció democràtica dels Països Catalans, i això comença als barris, a les comarques i als municipis. Allò que més s'ha carregat la crisi amb el neoliberalisme ha estat el vincle social comunitari, un concepte que també lliga molt amb el cristianisme, amb el concepte de comunitat. Cal reconèixer-nos com a veïns, companys, éssers socials que compartim un temps i un espai. I, per tant, ignoràvem la potencialitat de ser un instrument més, un altaveu de les lluites populars, dels moviments socials. El Parlament és només un instrument més dins la caixa d'eines

del canvi polític i social. Tenim el municipalisme, el cooperativisme, diversos estris, i un més és el Parlament, que la seva funció fonamental és la d'altaveu.

A Catalunya s'ha prohibit el fracking, aquesta pràctica hidràulica amb tants riscos ecològics, s'han prohibit les pilotes de goma, s'ha fet una llei contra l'homofòbia pionera en el sud d'Europa. S'han fet coses. Aquestes tres, per exemple, no s'expliquen sense el carrer. Si no hi haguessin hagut víctimes de pilotes de goma que han quedat cegues, si no hi hagués un territori com la Garrotxa, com Ridaura, que es resisteix al fracking, la fractura hidràulica, no hi hauria prohibició. Sense el moviment LGTB i l'associació de pares i familiars de gais i lesbianes, no s'haguessin activitat contra la discriminació homofòbica, segurament no tindríem la llei. ¿On comença el canvi?

És una experiència dràstica. He après molt. Aprenc cada dia moltíssimes coses. No dic que totes siguin bones. El poder és més complex de prop que de lluny. De lluny tens molt clar on estan les peces i on queda cadascú. Però, de prop, és molt més complex, de vegades més absurd també. És molt més subtil.

Intentes entendre els vímetes que lliguen les decisions i t'adones que al sud d'Europa, amb caràcter general, els parlaments en el darrer segle polític i econòmic han estat desproveïts de sobirania. És a dir, vivim una democràcia deslocalitzada. Al final els pressupostos de retallades els està decidint la Troika, el FMI, la Comissió Europea. Barcelona World, per posar un exemple recent, no es decidirà al Parlament sinó en el despatx d'una multinacional o a la Borsa de Hong Kong, que és com ens vam assabentar del projecte que incorporava cinc mil habitatges de luxe. Apreneu com s'ha degradat, també, la democràcia.

Però aprenem molt. Des dels moviments socials, és veritat que durant molts anys, de forma col·lectiva i compartida, hem desplegat una basta teoria contra el poder i els seus abusos, però no sobre com ha de ser aquest poder alternativament, és a dir, quina és la forma de democratitzar, evitar les concentracions de poder, perquè tota concentració de poder porta a

l'abús de poder. Com a matriu, que no com a model perquè els models sempre són tancats i rígids, sí que treballem amb un esquema d'una triple democràcia, on cohabitin diferents formes de democràcia, des de la representativa, a la participativa, a la directa, sobretot en la vida més propera que són els barris. Veiem que hauria d'haver-hi un sector públic fort, per igualar, redistribuir la riquesa, garantir la igualtat de les persones, un sector públic que garanteixi l'educació, la salut, les pensions... Això no es pot deixar en mans del mercat, perquè això és com deixar a Herodes enmig d'una festa infantil. Un sector privat, allò que coneixem com a economia de mercat, però fortament regulat, que no tingui aquestes derives especulatives, i un tercer sector, el de l'economia social i solidària, en què hi posem molta confiança.

¿Tens experiències reeixides de cooperatives?

Sí, moltes i, a més, recents. El cooperativisme ha tingut sonats fracassos, no té desplegat com ha de créixer. L'exemple de Mondragon és molt recurrent, al País Basc, el que passa és que és un monstre i els monstres acaben tenint peus de fang. Joestic a Coop57, que són finances ètiques i alternatives, és a dir, que utilitzen l'estalvi de les persones per al canvi social. Només financen projectes de canvi social. Això és recuperar l'autogestió sobre els propis estalvis. No ens agrada com funciona el sistema financer, doncs sortim-nos-en, desconnectem-nos i construïm un altre model. Ara som prop de set-centes cooperatives associades, s'han finançat en plena crisi més de mil projectes econòmics per valor de trenta milions d'euros, si no m'equivoco. Més que una lògica piramidal, és una lògica de creixement en xarxa, en nodes. Això també és molt zapatista, de redistribuir el poder socialment.

Però també és lícit i honest reconèixer que el model perfecte sabem que no existeix, i ara estem construint una mica a les palpentes, com una generació que estem buscant i que tenim més preguntes que respostes.

Jo no estic vinculat, com a llar familiar, ni a Iberdrola ni a Endesa. Estem a Som Energia. Jo no tinc un euro a la Caixa ni al Santander; ho tinc tot a Coop57 i a Fiare. Jo no compro La Vanguardia, tot i que surten

articles molt interessants, s'ha de reconèixer, però estic més aviat subscript a «La Directa» i a mitjans comunitaris. Jo no tinc cotxe, vaig amb transport públic i quan he d'agafar un cotxe estic abonat a Avancar, que és el cotxe compartit. Això és el canvi de la realitat i el que disputa la realitat perquè al final l'economia és un camp de batalla entre models diferents. Penso que la societat, cadascú de nosaltres, podem fer moltíssim, i aquí és quan canviem les coses i quan demostres que poden ser diferents, fins al gest de menjar un iogurt, que el pots menjar d'una multinacional qualsevol o d'una cooperativa que fa inserció laboral amb persones discapacitades. Amb cada gest ens la juguem.

I de la vostra experiència municipal, ¿què heu pogut fer per eradicar la pobresa, habitatges socials...?

T'ho vincularé al doble municipalisme, al municipalisme institucional, fet des de l'ajuntament, i al municipalisme social.

Fa poc s'ha privatitzat la gestió d'Aigües Ter-Llobregat, la privatització de la gestió d'un bé comú fonamental com és l'aigua, amb un 66% de pujada en els últims anys de la tarifa. A Arenys de Munt, que governa la CUP, l'hem municipalitzat. Una gestió rendible que aporta recursos. En comptes de privatitzar serveis públics, publicar-los, nacionalitzar-los, en llenguatge llatinoamericà.

La CUP s'ha trobat amb ajuntaments endeutadíssims, com el mateix Arenys. I tu pots decidir a qui pagues primer, si als bancs o als proveïdors de la comarca. Doncs a Arenys vam decidir pagar primer als proveïdors de la comarca, perquè era economia local.

A Sant Pere de Ribes i a Arenys, l'opció política primordial és la social. Els municipis han estat desproveïts de poder polític i tenen el marge que tenen, però sí que òbviament dels esquemes es pot aprofundir, innovar i pactar. Quan no hi ha espais, imagines solucions. Al final, quan la política institucional és impotent per respondre, queda la política de la gent, les xarxes de suport.

Respecte a la pobresa estructural, quan es podia haver fet més feina, que era en el cicle expansiu de l'economia, amb una lògica keynesiana, allà es van fer polítiques pal·liatives, polítiques de contenció, però no de

superació de les causes de la pobresa. Abans passaves d'una posició econòmica determinada, no pobra, a pobra, en dos anys. Ara hi passes en quatre mesos. Perds la feina, et quedes sense casa i ja estàs en l'exclusió social. I tenim molta més confiança en el teixit social comunitari.

A més, s'han de prioritzar i reorientar els recursos. Tota decisió econòmica és una decisió política. Per tant, la reorientació de recursos públics cap al combat contra les desigualtats, que és la prioritat número u en l'àmbit de la CUP.

Més difícil i més complex és l'àmbit de la creació de llocs de treball. Ens enfrontem a un atur massiu, cronificat i de llarga durada i aquí s'han d'implementar les respostes socials necessàries. Qui crea set-cents mil llocs de treball? Cal posar mecanismes de redistribució de la riquesa. És obvi que la resposta ha de ser política i pública, perquè si no és un fracàs, però mentre això no arribi, com a societat hem de donar respostes; si no ho fa el poder públic, que ho faci el poder de la gent.

Ara tenim una campanya que volem proposar, d'una iniciativa social contra la pobresa energètica i que ens remet molt a la guerra de l'aigua. És una disputa contra les multinacionals: Restablir gas, aigua i electricitat amb un equip de manyans insubmisos. És la lògica de la PAH traslladada a la pobresa energètica. Té molt sentit social al darrera. El que és una vergonya és que estem parlant de pobresa energètica i que les tres grans operadores de Catalunya, Gas Natural, Iberdrola i Endesa, en els darrers cinc-cents vint-i-cinc dies han guanyat nou mil noranta-sis milions d'euros nets. I denunciant això, no només despullen el poder econòmic brutal d'una multinacional, despullen la complicitat o la inoperància del poder polític de torn que és incapaç d'oferir respostes polítiques.

Però s'havia fet un decret de pobresa energètica en el Parlament. ¿Què ha passat?

Molt pobre. No resolia el problema, l'allargava, i jo diria que l'agonitzava. El decret de pobresa energètica que fa Felip Puig no disputa res. El sector elèctric el que feia era endarrerir el pagament. Et garantien que a l'hivern no et tallarien l'electricitat, però quan arribava el mes d'abril s'havia de pagar el deute sencer. Aquell decret l'ha fet bo el govern espanyol

perquè l'ha prohibit, a més, amb una lògica profundament colpidora. El seu raonament pervers ha estat que si fèiem això, els pobres de Catalunya estarien millor que els pobres de la resta d'Espanya... i com tots som iguals... En comptes de copiar-ho, és una igualació a la baixa. Però fins a on jo sé, s'havien acollit 800 famílies a aquest decret, perquè també té unes ràtios i uns barems que actuen sobre les situacions més extremes de la pobresa. Estem operant només amb aquella lògica assistencialista que només opera sobre aquest 1 o 2% de situacions més tràgiques i més dramàtiques, la cara més salvatge de la pobresa. Però la pobresa té molts rostres i moltes fesomies i, a vegades, la crucifiquem i estigmatizem i la visualitzem en situacions d'absoluta exclusió social. La pobresa té moltes cares en l'actual societat; gairebé són entre un milió i mig i dos milions de persones, un 31% de la societat en risc, la que està en dinàmiques d'exclusió social. Calen respostes polítiques d'ampli espectre. Hi ha un 30% de la societat que està patint violència política d'aquesta pobresa estructural, que és la primera de les violències. Cal comprometre's en la seva eradicació.

Després de les crítiques de l'oposició al decret, ara s'està negociant un fons amb les grans operadores, que són prestadores de serveis públics, no ens n'oblidem. És un servei derivat. Se'ls ha encomanat la prestació d'un

servei públic fonamental, que és l'accés a l'energia. I ja veurem com acaba. Tota la pornografia econòmica neoliberal, al final el que provoca és això: el problema no és que faltin recursos, és que estan fatalment distribuïts i amb unes concentracions i acumulacions que esparveren, que són una vergonya.

Henry Ford deia: «El problema és que si la gent entén com funciona el sistema financer, estic convençut que abans de demà al matí hi ha una revolució». Hi ha coses que no es poden entendre. Vam privatitzar el Túnel del Cadí, una pèrdua d'una estructura d'estat, ara fa 24 mesos, i el va comprar un fons d'inversió brasiler per seixanta milions. El va vendre abans d'ahir, per cent seixanta-cinc. Una plusvàlua de vuitanta milions. És que no sabem ni privatitzar. Vens patrimoni públic, aconsegueixes un ingrés per tapar un deute, i al final la lògica del deute és un creixement geomètric que és com una bola de neu imparable.

Amb el 25% d'aturats en aquest país, ¿com és que no hi ha hagut una revolució?

És una bona pregunta. Freud deia: «No us pregunteu per què la gent es revolta. Pregunteu-vos per què no ho fa». ¿Quins són els mecanismes culturals, els mecanismes polítics? Sempre parlem en termes de sistemes de control social i també de mecanismes de dominació. Ignorància, por i interessos. La ignorància ja no val, perquè tots sabem que hi ha un 25% d'atur, que hi ha gent que les passa magres, que hi ha gent que no és que no sàpiga com arribar a final de mes sinó que no sap com començar-lo. Queda la por i els interessos. La por continua funcionant. La gent encara percep que hi ha coses a perdre, que encara pot perdre més. I queden els interessos creats. Estem en una societat classista i de vegades ens n'oblidem. Penso que estem construint un polvorí. Els esclats socials a Grècia o a la Banlieue francesa, o a Londres tenen a veure amb la descomposició i desestructuració social, i no ho dic per la gent que protesta.

Si la pobresa i l'exclusió no han anat a pitjor és perquè tenim una xarxa familiar que funciona. Quants pares i mares han acollit els seus fills a casa. Quants joves estan marxant. Avui sortien unes estadístiques dient que som els que més joves exportem. Penso que és absolutament insultant quan et diuen que hem viscut per sobre de les nostres possibilitats. És una

fal·làcia absoluta. Ens ho han fet creure, això. Qui concedia hipoteques massivament eren els bancs, i han enganyat a la gent. Però és veritat que, en part i en autocrítica, hem de veure com hem contribuït, –per acció, per omissió– a la consolidació del nyap, en quina mesura hem estat tots corresponsables. I penso que ara estem en una fase més d’ataràxia i catatònia. Jo conec molta gent de la meva generació que estan com col·lapsats.

També hi ha hagut la societat del consum compulsiu, i aquesta va anar aparellada a la desvinculació social i la despolitització de la societat. Havies d’aspirar a tenir dues cases com a mínim, a fer vacances tres cops l’any. Ens van convertir i ens vam deixar convertir, sense que ens adonéssim, en consumidors, en espectadors. De la vida pública només ets espectador i consumidor. Aquesta lògica s’ha de canviar per ser ciutadà actiu, crític, que consumeix molt responsablement i que deixa de mirar per actuar.

Hannah Arendt sempre deia que al final la condició humana és la capacitat de fer, la capacitat d’acció política comuna, compartida i coordinada que el que fa és trencar el cicle letal i fatal de la història; intentar alterar-lo per millorar-lo. I això és el que ens defineix com a éssers humans, la capacitat de fer, la capacitat d’actuar.

Però ens ho han neutralitzat molt. Diguin el que diguin, a cap poder no li interessa una ciutadania activa i crítica. Poden fer molts discursos oficials de participació política però, en el fons, no els interessa la ciutadania que es veu finalment com a contrapoder.

En el Parlament, amb tota la humilitat, m’he trobat molta insensibilitat. Molts ens veuen com a okupes, com a intrusos, com que en condicions normals no ens tocava estar allà.

L’alternativa és la gent i és l’empenta col·lectiva i és la capacitat de la societat d’oposar-se al cicle letal de la història i al cicle fatal del poder.

Tu ets ateu. No creus que després de la mort hi hagi vida. Llavors el sentit de la vida, ¿quin és?

La pregunta me l'he feta moltes vegades i no tinc una resposta clara. Jo diria que donar i donar-se. Tinc resposta en l'actitud vital i en el projecte de la vida, però en una part més antropològica, intentar construir comunitats amb justícia social. Moltes vegades m'han preguntat per què lluito, i per què m'implico. Em sembla molt vinculat també a la condició humana.

Jo t'admiro en aquest sentit. Tenir aquest imperatiu ètic intern tan maco, això és el que ens fa persones. ¿D'on et ve això?

És així. El neguit existeix i la crueltat del món, o d'una part del món, em remou. Jo vaig estar a Guatemala i no entenia el món. D'aquesta incomprensió de la crueltat neix el compromís. Però, al final, des d'un pessimisme que el que et fa és activar-te l'esperança que algun dia alguna cosa canviarà. Neix d'una consciència d'estar bastant incòmode, i d'aquest neguit sorgeix un reclam ètic que t'obliga a activar-te socialment. Ja que estàs aquí, intentar aportar el teu granet de sorra. Al final el que quedarà és el que haguem estat capaços de construir.

Si no fos per l'ètica, jo no estaria en política. M'activo des de l'ètica contra l'horror del poder o dels poders. Però és l'ètica la que em mobilitza i és la desesperança la que em mobilitza, pot semblar paradoxal. Hem d'aprendre molt de la història de la humanitat. Sempre diem que ens salva la memòria, que ens salva la cultura i que ens salva la consciència ètica.

***

Gràcies per aquesta estona que em fa molt de respecte, i molt d'orgull també. Em sembla una bona notícia que dialoguem amb la Catalunya Franciscana. Ho valoro moltíssim. I que ens seguim trobant. Queda molt per construir. Que seguim reflexionant. Hi ha molts valors compartits, com el de l'austeritat. Una cosa són les polítiques d'austeritat que són un crim, però l'austeritat, aprendre a viure amb menys per viure millor, això sí. El respecte, el silenci, són altres valors compartits. En un món amb tant de soroll fa falta silenci.